

การศึกษาข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในการรับผิดชอบงานห้องสมุด
ของอาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

นางสาวกมลรัตน์ สุวรรณรัตน์

002622

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

A STUDY OF THE ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF LIBRARY
SCIENCE LECTURERS IN THAI UNIVERSITIES CONCERNING
THE RESPONSIBILITIES IN LIBRARY WORK

Miss Kuntoñrat Suwannarat

คุณยัวิทยทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

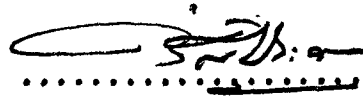
Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

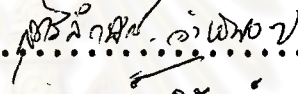

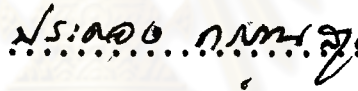
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

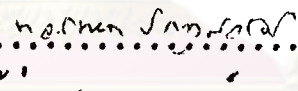
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร ปันศรี)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประคอง วรรณสุต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทองหยด ประทุมวงศ์)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์

คณบดีของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง

การศึกษาข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในการรับผิดชอบ
งานห้องสมุดของอาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย
ในประเทศไทย

โดย

นางสาวกฤตพรรัตน์ สุวรรณรัตน์

แผนกวิชา

บรรณารักษศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการรับผิดชอบงานห้องสมุด
ของอาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
ชื่อ นางสาวกฤตพรรัตน์ สุวรรณรัตน์
แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2519

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาข้อได้เปรียบเสียเปรียบของงานที่อาจารย์แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยต้องรับผิดชอบงานห้องสมุดหรือเคยมีประสบการณ์ในงานห้องสมุดโดยพิจารณาในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสอนเป็นสำคัญ และรวมถึงในด้านผลตอบแทนที่อาจารย์ได้รับเป็นส่วนตัวอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อคิดในการพิจารณาปรับปรุงการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ได้โดยทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัยใช้การค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษที่สอนในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 63 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90

ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกคนเคยมีประสบการณ์ในงานห้องสมุดทั้งสิ้น และอาจารย์สามารถนำประสบการณ์มาใช้เป็นประโยชน์ในการสอนวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุด ในด้านอาจารย์ประจำทุกคนเคยปฏิบัติงานห้องสมุดของสถาบันที่สังกัด แต่ปัจจุบันมีอาจารย์เพียงร้อยละ 39.47

เท่านั้นที่ยังคงปฏิบัติอยู่ การที่อาจารย์ประจำใช้เวลาส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานในห้องสมุดของสถาบันนั้นมีข้อได้เปรียบคือ สามารถใช้ประสบการณ์จากงานห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ต่องานสอน ได้ความรู้และประสบการณ์ในงานห้องสมุดเพิ่มขึ้น มีโอกาสใช้ห้องสมุดมากกว่าอาจารย์อื่น มีสิทธิส่งงานเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เช่น เกี่ยวกับบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่ในระดับเดียวกัน มีสิทธิออกความคิดเห็นเรื่องนโยบายของห้องสมุด มีสิทธิได้รับผลตอบแทนจากมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับที่บรรณารักษ์ได้รับ เช่น มีสิทธิขอทุนการศึกษาหรือทุนงานที่ให้แกห้องสมุด ได้รับเงินตอบแทนเป็นอัตราที่แน่นอน มีโอกาสได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของห้องสมุด ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ ได้รับยกเว้นงานในหน้าที่ของอาจารย์โดยทั่วไปบางประการ มีโอกาสพบปะกับนักศึกษามากขึ้น ทำให้ครูชอบภพรองของห้องสมุด สามารถปรับปรุงบริการได้

ส่วนข้อเสียเปรียบได้แก่อาจารย์มีเวลาเตรียมการสอนและค้นคว้าหาความรู้เวลาให้นักศึกษาและเวลาในการติดตามผลการสอนของตนน้อยลง ไม่มีเวลาหยุดพักระหว่างภาคการศึกษา ไม่ได้ได้รับความสนใจจากห้องสมุดเท่าที่ควร กฎเกณฑ์ในการทำงานของห้องสมุดมีรายละเอียดมากเกินไป ไม่มีที่นั่งทำงานในห้องสมุดเป็นสัดส่วนของตนเองไม่สามารถส่งงานเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ ได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่ถนัด ไม่ได้รับความร่วมมือจากบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด การจัดการศึกษาในระบบหน่วยกิตทำให้ไม่สะดวกในการช่วยงานห้องสมุด ในด้านความเห็นอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.5 เห็นว่าอาจารย์ประจำแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรใช้เวลาส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานห้องสมุดของสถาบันและร้อยละ 31.15 เห็นว่าควรเฉพาะกรณีที่มิใช่ชั่วโมงสอนน้อย

ขอเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในงานห้องสมุดเป็นประโยชน์ในการสอนของอาจารย์ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้อาจารย์ประจำในสังกัดได้มีโอกาสศึกษาต่อ ทุน และไปงานทางบรรณารักษศาสตร์ทั้งในและ

ต่างประเทศ และในกรณีที่อาจารย์ประจำจะใช้เวลาส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานห้องสมุด
ของสถาบัน. การสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
และห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความร่วมมือของกันและกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Study of the Advantages and Disadvantages of
Library Science Lecturers in Thai Universities
Concerning the Responsibilities in Library Work.

Name Miss Kuntanrat Suwannarat

Department Library Science

Academic Year 1976

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study the advantages and disadvantages of library science lecturers in Thai Universities concerning the responsibilities or experiences in library work with reference to their teaching and benefits resulting from library performances. The results of this research were intended to serve as guidelines for the improvement of personnel administration in library schools in general.

The research methods used in this thesis were documentary research through books, periodicals and other printed materials, concerning library education in Thai universities, and questionnaires sent out to 70 full-time lecturers and visiting ones of library science departments, Chiangmai University, Chulalongkorn University, Khonkhaen University, Ramkhamhaeng University, Thammasat University and Srinakarindarawit University. 63 answered questionnaires (90 %) were returned.

Research results conclude as follows:

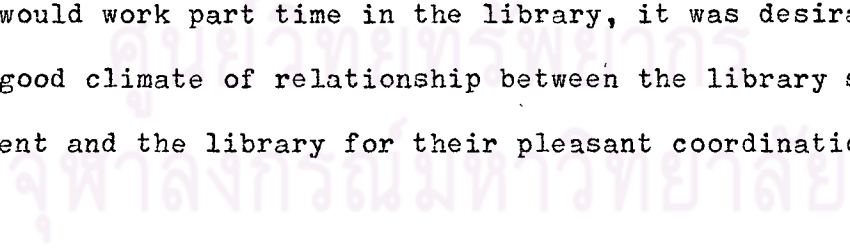
All library science lecturers had library experiences which could be utilized in teaching at least moderately on an average. All full-time lecturers have already had library experiences, but at the time of this survey, only 39.47% of them have been working in the library. The advantages claimed of library experiences were: the utilization of their practical knowledge in teaching; more opportunity through constant contact with actual library work to keep abreast of library progress; more access to the library; the privileges, as well as librarians at equivalent level, to command library workers, to give opinions on the library policy, and to receive the recognition in the application for a university scholarship awarded to library personnel; constant fringe benefits; an opportunity to be appointed as a member of the library committee or library adviser; special consideration for promotion; an exemption of some kinds of lecturers' work; more opportunity to contact with students so as to learn from them the library deficiencies and to improve library services.

The disadvantages of the dual responsibility of lecturers were: having less time for preparing lessons and conducting research, for student to consult and for making a follow up the result of their previous instruction; no leave of absence during the university vacations; inconsiderable attention from the

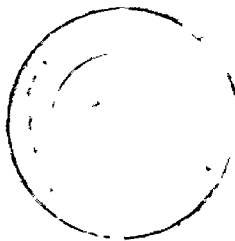
library; excess of details in library regulations to be followed; no private working room; incapability to command library workers; being assigned to do unsatisfied work; inconsiderable coordination from librarians and library workers; and the inconvenience in library working resulting from the credit system of education.

The majority of lecturers (49.5%) agreed that library science lecturers should work part time in the library and 31.15% were of the opinion that library science lecturers should work part time in the library only in case of having less teaching load.

Since the study revealed that library experiences of lecturers were beneficial in their instruction, it was recommended that library science departments of all universities should encourage their lecturers to further their studies, to make observation tours of libraries, and to have more professional practices at home and abroad. In the case that library science lecturers would work part time in the library, it was desirable to create good climate of relationship between the library science department and the library for their pleasant coordination.

กิติกรรมประกาศ

ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์
สุทธิศักดิ์ อัมพันวงศ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยตรวจแก้ไขทุก
ตอนอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ประคอง
กรรณสูต ช่วยให้คำแนะนำและแก้ไข เรื่องราวบางตอนให้ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ทองหยด ประทุมวงศ์ และอาจารย์จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็น
ประโยชน์ต่อการวิจัย จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ นางสาวอัญชดี ลีพิทนางค์ นางสาวพิมพ์ภา กาวิละ
นางสาวสมร จิตราทร นางสาวศุภลักษณ์ รัตนฉวีฉัตร และอาจารย์ชลธิชา สุทธินิรันดร-
กุล ที่ได้ช่วยให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณอาจารย์แผนกวิชาบรรณา-
รักษ์ศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการวิจัย และขอขอบคุณทุกท่านที่
มิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้แต่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

กฤตลรัตน์ สุวรรณรัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฐ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	8
นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย	9
ข้อจำกัดในการวิจัย	9
2. ประวัติความเป็นมาและการบริหารงานของโรงเรียนบรรณารักษ- ศาสตร์	10
ความหมายของบรรณารักษศาสตร์	10
ความเป็นมาของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์	12
ความเป็นมาของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย	25
การบริหารงานโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์	42

3. ผลการสำรวจข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการรับผิดชอบงานห้องสมุด ของอาจารย์แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	52
วิธีดำเนินการวิจัย	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถานภาพส่วนตัวของอาจารย์	55
งานสอนและงานทางวิชาการ	62
การรับผิดชอบงานห้องสมุด	69
ข้อได้เปรียบในการสอน	76
รายการความเห็น	93
4. สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	101
สรุปผลการวิจัย	101
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	118
ประวัติการศึกษา	237

15. เหตุผลที่อาจารย์ประจำแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรใช้ เวลาบางส่วนในการปฏิบัติงานห้องสมุดของสถาบัน	94
16. เหตุผลที่อาจารย์ประจำแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ไม่ควรใช้ เวลาบางส่วนในการปฏิบัติงานในห้องสมุดของสถาบัน	95
17. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นเกี่ยวกับผลตอบแทนหรือความ สะดวกที่อาจารย์ประจำแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรจ จะได้รับในกรณีที่จะใช้เวลาส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานห้องสมุด ของสถาบัน	96

